

«فرهیختگان» به بررسی صورت مالی

شرکت توانیر و ابعاد پنهان آن می‌پردازد

فیوز مالی توانیر

سیداحسان حسینی

خبرنگار

هر چند دامنه خاموشی‌های پاییزی فعلاً از بخش خانگی به عقب رانده شد، اما همچنان در بخش صنایع کشور حکمفرماست و پیش‌بینی می‌شود به زودی در زمستان سخت امسال مجدداً به بخش خانگی تسری یابد. چالش نیروگاه‌ها در فصل سرما به کمبود سوخت بازمی‌گردد که ریشه این اتفاق نیز، متنوع نبودن سبد انرژی آنهاست.

طبق آمار مؤسسه EI (تصویر ۱)، ایران ۸۴/۵ درصد از برق خود را با گاز طبیعی تولید می‌کند، درحالی که سهم گاز در سبد سوخت نیروگاه‌ها در دنیا فقط ۲۲/۵ درصد است و در ایران این سهم به ۴ برابر استاندارد افزایش یافته است. همچنین عدم توسعه نیروگاه‌ها و افزایش تولید برق باعث شده که رقم ناترازی برق در سه سال گذشته ۵۰ درصد افزایش یافته و به ۱۷/۵ هزار مگاوات در تابستان امسال برسد.

اما چرا صنعت نیروگاهی کشور به سمت تنوع‌سازی سبد سوخت حرکت نکرده است؟ کارشناسان ریشه مشکل را در قیمت‌گذاری اشتباه برق و ورشکستگی این صنعت می‌دانند. در این راستا بررسی صورت مالی شرکت توانیر در سال ۱۴۰۲، پرده از واقعیاتی پنهان از صنعت نیروگاهی کشور و قیمت‌گذاری برق تولیدی آن برمی‌دارد که در این گزارش به آن پرداخته می‌شود.

هر کیلووات ساعت برق؛ ۲۷۵ تومان!

طبق تصویر ۲، میانگین قیمت برق فروخته شده به داخل کشور در سال ۱۴۰۲ معادل ۲۷۵/۸ تومان به ازای هر کیلووات ساعت بوده است. بخش «تجاری» با تعرفه ۷۵۴ تومان و بخش «کشاورزی» با تعرفه ۴۴ تومان به ترتیب بیشترین و کمترین تعرفه برق در کشور را دارا هستند. بررسی صورت مالی توانیر نشان می‌دهد تعرفه برق صنایع (بخش مولد) حدود ۳ برابر بخش خانگی (بخش غیر مولد) تعیین شده است. همچنین در سال ۱۴۰۲ رشد تعرفه صنایع ۹۷/۱ درصد بوده و بیشترین افزایش قیمت را در بین سایر بخش‌ها تجربه کرده است.

۱/۷ درصد اکل برق تولیدی ایران

صادرمی‌شود

در تصویر ۳، سهم بخش‌های مختلف از مصرف برق آورده شده است. طبق این تصویر، بخش خانگی با مصرف ۱۰۲/۷ میلیارد کیلووات ساعت و با سهم ۳۶/۳ درصد، بزرگ‌ترین مصرف‌کننده برق کشور است. بخش صنعت و معدن و بخش کشاورزی نیز در رتبه دوم و سوم قرار دارند. در سال ۱۴۰۲ مجموع فروش برق توانیر معادل ۲۸۲/۶ میلیارد کیلووات ساعت بوده که نسبت به سال ۱۴۰۱ حدود ۱/۵ درصد رشد داشته است. تحویل برق به صنایع نیز ۷/۲ درصد نسبت به سال ۱۴۰۱ «کاهش» یافته و مابقی بخش‌ها تحویل برق بیشتری را تجربه کرده‌اند.

قیمت برق خانگی ۲۰ برابر

ارزان‌تر از برق صادراتی

بنابر آنچه بررسی شد، قیمت برق صادراتی ایران بیش از ۱۱ برابر قیمت فروش داخلی آن است. در تصویر ۵ نشان داده شده که قیمت

هر کیلووات ساعت مصرف برق در بخش‌های داخلی چه درصدی از قیمت صادراتی برق ایران است.

بر اساس صورت مالی توانیر، بخش صنایع و بخش تجاری به ترتیب ۱۴/۵ و ۲۳/۴ درصد از قیمت برق صادراتی را پرداخت می‌کنند اما این عدد برای بخش خانگی فقط ۵ درصد است. به بیان دیگر قیمت هر کیلووات ساعت برق خانگی ۲۰ برابر ارزان‌تر از قیمت برق صادراتی کشور است.

قیمت هر کیلووات ساعت برق صادراتی ایران چقدر است؟

در تصویر ۶، قیمت دلاری صادرات برق ایران به کشورهای همسایه در دو سال ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ آورده شده است. «پاکستان» با پرداخت ۹/۱ سنت به ازای هر کیلووات ساعت و «افغانستان» با پرداخت ۶/۱ سنت بر کیلووات ساعت، به ترتیب «بیشترین» و «کمترین» قیمت را برای واردات برق از ایران در سال گذشته پرداخت کرده‌اند.

بر اساس صورت مالی شرکت توانیر، میانگین صادرات هر کیلووات ساعت برق ایران در سال ۱۴۰۲ نیز حدود ۸/۴ سنت محاسبه می‌شود.

برق آذربایجان؛ گران‌ترین برق وارداتی

در دو سال گذشته

جالب اینکه ایران در سال ۱۴۰۲، هر کیلووات ساعت برق را به قیمت ۱/۱ هزار تومان وارد کرده است. در سال گذشته واردات برق ایران فقط از دو کشور ارمنستان و ترکمنستان بوده درحالی که در سال ۱۴۰۱ از آذربایجان نیز واردات برق صورت می‌گرفت. برق وارداتی از آذربایجان در سال ۱۴۰۱ معادل ۱۶۶۲ تومان بر کیلووات ساعت بوده و بیشترین قیمت برق وارداتی در دو سال گذشته را داشته است. نکته جالب اینکه قیمت هر کیلووات ساعت برق صادراتی ایران در سال ۱۴۰۲ حدوداً ۳ برابر قیمت برق وارداتی بوده است.

۲۳۰ هزار میلیارد تومان کسری درآمد

در شرکت توانیر

شرکت توانیر در سال ۱۴۰۲ درحالی به میزان ۱۹/۷ هزار میلیارد تومان زیان‌ده شده که هر کیلووات ساعت برق را با نرخ متوسط ۲۷۵/۸ تومان در داخل کشور به فروش رسانده است. طبق محاسبات، اگر نرخ رایج بازار فروش برق به مشتریان را طبق صورت مالی شرکت توانیر معادل ۱۰۹۲/۵ تومان در نظر بگیریم، وضعیت سودآوری این شرکت به ۲۱۱/۱ هزار میلیارد تومان تغییر می‌کند.

بنابر ادعای وزارت نیرو، نرخ رایج بازار فروش برق همان هزینه ریالی تمام‌شده تولید به ازای هر کیلووات ساعت است که هم‌اکنون فقط یک‌چهارم آن از مشتریان داخلی دریافت می‌شود. به بیان دیگر اگر قیمت فروش برق در داخل واقعی شود، درآمذایی توانیر بیش از ۲۳۰ هزار میلیارد تومان افزایش می‌یابد.

در مجموع بررسی صورت مالی شرکت توانیر در سال ۱۴۰۲ نشان می‌دهد که این شرکت قیمت برق به مشتریان داخلی را یک‌چهارم قیمت تمام‌شده ریالی، یک‌چهارم قیمت وارداتی برق و یک‌دوازدهم قیمت صادراتی برق ایران به فروش می‌رساند که این قیمت‌های تکلیفی منجر به زیان‌دهی این شرکت به میزان حدود ۲۰ هزار میلیارد تومان شده است.

به اعتقاد کارشناسان نظام قیمت‌گذاری انرژی در ایران یکی از علل عدم توسعه صنعت نیروگاه‌ها و وابستگی شدید آن به گاز طبیعی است، اما اینکه نسخه‌گذار چه باید باشد تا معیشت مردم به جای آسیب، منفعت ببرد، خود بحث مجازی را می‌طلبد که در آینده بدان خواهیم پرداخت.

سهم سوخت‌های مختلف در تولید برق ایران و دنیا

(درصد)

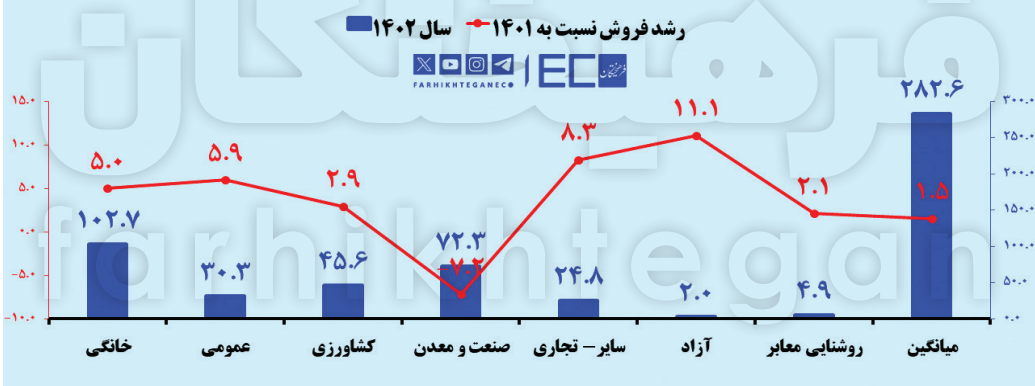
نرخ فروش برق به مشترکان در سال ۱۴۰۲

(تومان بر کیلووات ساعت، درصد)

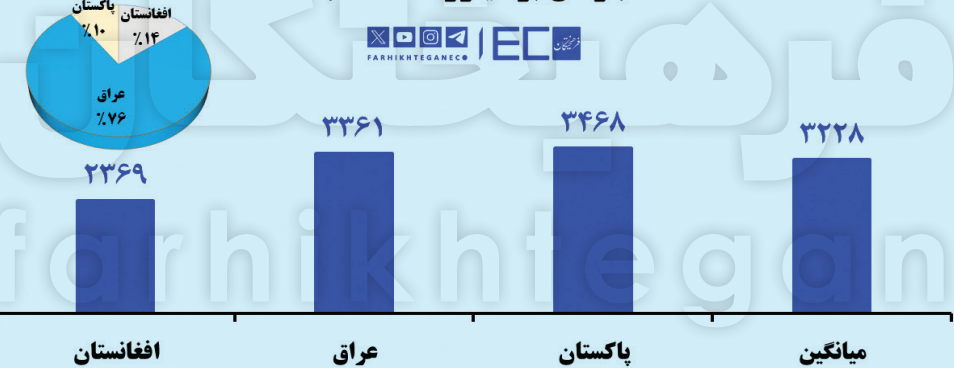
میزان و رشد فروش برق به مشترکان در ۱۴۰۲

(میلیارد کیلووات ساعت، درصد)

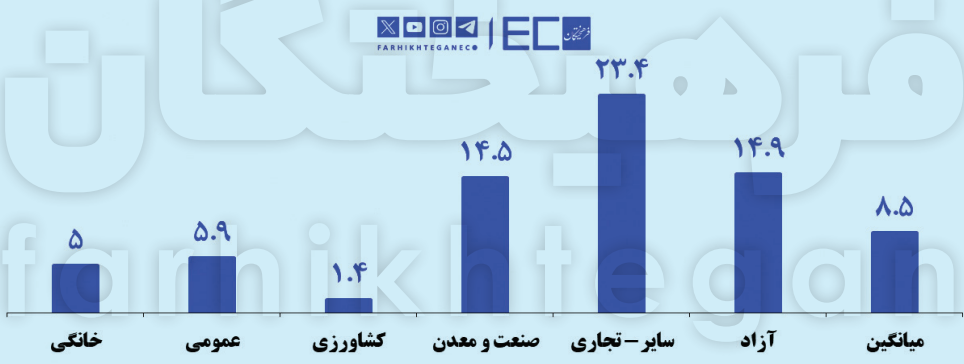
قیمت برق صادراتی ایران به همسایگان

(تومان بر کیلووات ساعت)

نسبت نرخ فروش داخلی به میانگین صادراتی

(درصد)

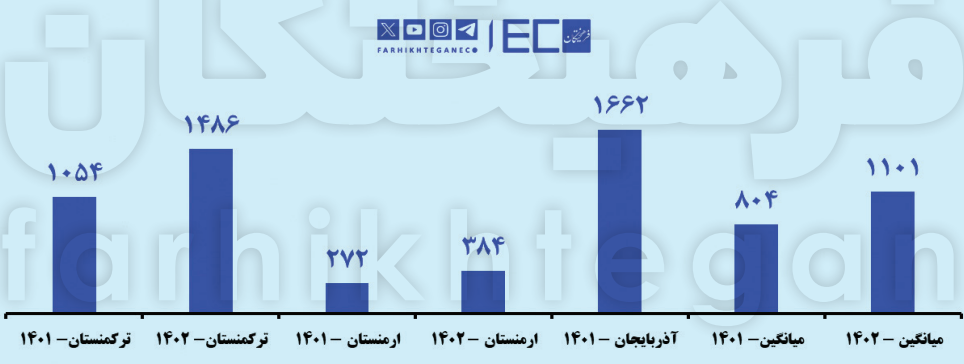
قیمت برق صادراتی ایران به همسایگان

(سنت بر کیلووات ساعت)

قیمت برق وارداتی ایران به همسایگان

(تومان بر کیلووات ساعت)

عملکرد فرضی بر مبنای

نرخ رایج بازار

درآمد	عملکرد واقعی	عملکرد فرضی بر مبنای نرخ رایج بازار
نرخ تعرفه (تومان بر کیلووات ساعت)	۲۷۵.۸	۱۰۹۲.۵
فروش برق به مشترکان داخلی	۷۷۹۴۰۳۳۸۶	۳۰۸۷۷۸۹۷۷۹
سود عملیاتی	-۱۹۶۴۰۳۸۵۸	۲۱۱۱۹۸۲۵۳۵
سود خالص	-۱۹۷۳۰۶۸۰۱	۲۱۱۱۰۷۹۵۹۱
خالص آثار کمی ناشی از فروش برق به قیمت‌های تکلیفی		۲۳۰۸۳۸۶۳۹۳